

Élet ÉS TUDOMÁNY

A TUDOMÁNYOS ISMERETTERJESZTŐ TÁRSULAT HETILAPJA

A TARTALOMBÓL:

Madzsar József — Szedés ólom nélkül — A nők nagyobb életereje — Miért szép? — Istanbul — A forrás forrása nyomában — Nagyüzemi szőlők kisparcellákból — A tudomány világa

244

MADZSAR JÓZSEF

Neve a század eleji Magyarország haladó politikai, társadalmi és tudományos mozgalmaiban bukkan fel, abban a maroknyi csapatban, amelynek tagjai meghallották a társadalom mélyében morajló forradalmi erők jelentkezését és az új Magyarország előkészítői lettek.

Szűkebb pátriája *Nagykároly*, a Károlyi grófok feudumának és a szatmári dzsentrik világának központja volt. Ott született 1876-ban. A nagykárolyi piarista középiskola a vallásferkőcsi nevelést, *Ady Endre*, *Jászi Oszkár*, *Kaffka Margit* az ifjúkori barátság élményét, a helybeli postamester apa a racionális életfelfogást és a kurucos ellenzéki szellemet adta útravalóul az orvosi pályát választó fiatalembernek.

Orvostanhallgató korában a „magyar Pasteur”, *Högyes Endre* intézetében dolgozott, diplomájának megszerzése után azonban más irányba kanyarodott érdeklődése. Csakhamar a rohamosan fejlődő magyar fogászat központjában, a Stomatológiai Klinikán találjuk *Árkövy* professzor oldalán. Alig néhány év elég ahhoz, hogy nevét szakkörökben a határon túl is számon tartsák a bel- és külföldi szaklapokban megjelent cikkei révén. Egyik úttörője volt a fogászati röntgenológiának, és már annak idején felhívta a figyelmet a sugárártalom elleni védekezésre.

Az ő korában a tuberkulózis, a venereás („vér”-)betegségek és az alkoholizmus volt az a három nagy népbetegség, amely a legszélesebb rendet vágta a dolgozók soraiban. A haladó gondolkodású orvosok társadalmi mozgalmakkal próbálták gátat vetni a tömegbetegségek pusztításainak. Madzsar az elsők között ismerte fel a munkások körében dúló alkoholizmus súlyos egészségügyi következményeit, s azt is, hogy mennyire fontos e betegségek *társadalmi hátterének* vizsgálata. Országos szervezkedést indított és *dr. Hollós József*, valamint *dr. Stein Fülöp* közreműködésével alkoholelleses folyóiratot szervezett. Egyik alapító tagja volt az 1904-ben életre hívott *Alkoholelleses Munkásegyletnek*, s fáradhatatlanul járta az országot, vitte a felvilágosító szót a munkások közé.

Madzsarnak már ez a tevékenysége is jelzi, hogy a fogászati klinika nagy jövő előtt álló fiatal tanársegédét tudományágának problémáin kívül leginkább az élet *emberi, társadalmi* oldala izgatta, a társadalom betegségeire is választ keresett. Ki tudná ma már megmondani, hogy ezt az érdeklődést ki vagy mi keltette föl benne?! Annyi bizonyos, hogy már a század elejétől nyomon követhetjük azt a mély baráti és eszmei kapcsolatot, amely őt *Szabó Ervin*hez, a magyar munkásmozgalom e kiemelkedő úttörőjéhez fűzte.

A marxizmus magyarországi elterjesztésében fontos mérföldkő volt Marx és Engels munkáinak válogatott kiadása 1905-ben. Ez Szabó Ervin nevéhez fűződik. Kevésbé ismeretes, hogy a munkatársak sorában ott volt Madzsar is, aki Szabó